

2016 - ANUL COŞBUC (XLV):

<p>nele cu articoli despre „Prima reacolă de terani români în Ardeal”.¹</p> <p>Nu vom să preocupaăm cercetarea, care deurge în afacerile acestea. Dar nu putem nici să trecem cu vedere acel punct de vedere, din care o tragează presa maghiară.</p> <p>FOITA „TRIBUNEI”.</p> <p>La logodnă.</p> <p>da George Coșbuc.</p> <p>„Măsteaptă Nora la palat? Marcelle, iute, iute! Pun cal, pe cel mai infocat, Se fiu în trei minute!¹⁴ Marcel s'au dus, el a venit; Le scări un cal, frumos găkit, Nechează, sare 'n tropot.</p> <p>Pe când stelute 'n cer apun, Trill bat drum deadreptul, Se doce calul, cal nobun, Cât strîntă pare peputul. Menard, ca și Trill, o iubă Fe Nora; doi, iubiti de ea, Din doi s'alergi pe cine?</p> <p>Frumoși și nobili amendoi, Răsboiu trebuie să poarte, Să, căci biruie 'n răsboiu, E cel iubit de soarte.</p> <p>Rivalii 'ncrengătarma lor, Câțigă Trill acest amor, Menard e 'n pat de moarte.</p> <p>„Hei! plângă, geamă cel murind Să mii de griji apeșe-l! Deasupra mea doi sorii s'aprind Să mă văd sufletul vesel!</p>	<p>trouă se-i poată prezenta Coroanici ca pe nisice rezervători și oameni neliniști și pentru că să-și poată apoi justifica înaintea lunii evenualele măsuri, pe care stabilirea ar fi săliște a le aplică față cu acest nean de oameni neastămpărați.</p> <p>Dacă vin multele provocări și insinuări,</p> <p>Chiar ați, huihui! eu voi chemea Pe cel-moare, halaha!, La joc, că-i ați logodnat!</p> <p>„Mă cheamă Nora la palat, Al ei sănătate pe vecin! Când sănătatea răval, ea 'mă-păstră Intreg amorul miei!</p> <p>Menard e mort; eu 'l-am uicis! Dar' pearl! Pentru'un dulce vis Aș pierde lumea 'ntreagă!</p> <p>Gruia suflă pieptul; răde vîi Apar în răsărituri, Se duce calul pe câmpii Ca 'n gând, săa ca 'n mituri. Dar' — eat' un lup! Stă roibin'u loc, Nechează, sare plin de foc Si aleargă fugă spaimări.</p> <p>În pept sta capul, coama 'n vînt, Crună aburi es pe nară; În scări piciorul, pe pămînt Un trup de conte ară. Să, cum ară, de 'n spiritat Aleargă duplu de turbat Spré punji și porti fuzgărul.</p>	<p>benedicție însemnată în casă, cără în casă de față nu însemneză mai puțin, decât inițiativa, luate cu hotărâre surprinsătoare de a delatura inteligențeglor și indispoziție, care au turburat relațiunile cele două state mari și vecine. Spre acest sfîrșit nu e necesar ca statul major diplomatic să meargă cu împăratul pentru a formula paragrafii, în care inteligențelor restăabilită să-și primească expresiunea obligătoare; spre acest efect sunt și ajuns de inteligențe personale, o strângere cordială de mâna și adu-</p> <p>„A fost rănit, dar' nu din greu, Precum credesi tu Trille — El ați trăsese și-i al meu! De mâna și 'n spatele jile Vom fi, amor în Crist jurat, Nevașă eu, și el bărbat; Ați, Trille, o logodnat*.</p> <p>„Să măi cheamă voi, să vă fiu Eu marior fericitor? — Hăb, iadole, că nu's ați vin!¹⁵ El curat privește mirii, Se svârdoa ca un copil; Menard s'apropie de Trill Să-i loge răsuă triplă.</p> <p>„Pe mine vrei tu să mă legi? Menard, tu pe mine? Dar' n'ai ochi, n'ai, să mă 'speliți Căș rumpă ați din tine, Aș rumpă 'n dinți?! Vai fugi, vai fugi, Că-mi pari vamă; că tot îmi sugi Răsăreați din suflet!</p> <p>Spre Nora 'ntoarce-un ochiu sfidobit „Aias și-i regi, în rău! Perfiul și-i cel-te 'l-a'i iubit, Tu ieșă, tu Satan! Apoi el moare blâstămand, Căci lui îi pară ca-si-când În ră Menard ar dîce:</p> <p>„Hei, plângă, geamă cel murind Să mii de griji apeșe-l! Deasupra mea doi sorii s'aprind Să ochii lui ea focul.</p>	<p>In astfel de mod, nu se întâmplă săciul de tulnări, și chiar dacă ar fi fost intenționat eva de felul acesta, atunci principala de Bismarck nu ar fi cedat trebuinței sale de repaus pentru a se retrage la Friedrichsruhu, ci ar fi rămas cu bună seamă lângă monarhul seu. Ca el rămâne departe de întâlnire, este dovedă cea mai bună, că de puțin este ea îndrăpată spre scopuri concrete diplomatice, și că de mult este ea să se consideră numai și numai cu rezilarea acelor cuvinte, prin care bătrânuțim-</p> <p>și mă văd sufletul vesel! Chiar ați, huihui! eu voi chemea Pe cel-moare, halaha! La joc, că-i ați logodnat...¹⁶</p> <p>Hordou, 1896.</p> <p>Oaspele mort.</p> <p>Două H. Zechelde.</p> <p>(Urmare și fina)</p> <p>Veronica sărută măna bătrânelui și dîse: „Adu-'i aminte, tatăuă dragă, că n'ai dreptul a-'mă impuța, căci aici bine când intră vesela în odaj de la conbordele cu dî Hainescu și il lăudă și voiam să-'i enarez totul în detaliu, cum erai de mânoie? Oare ai uitat, că ne-a demandat să nu-'i mai vorbim de dinșul și drept recompensă pentru asculata 'măi promis — a-'mă da pr Vladileanu în loc de Hainescu; și adu aminte?*</p> <p>„Aș! Să im proceseu chiar astfel! — În lumea această nimic nu merge prete ascultare, mai cu seamă cănd dină și incopciată și cu interes! „Să n'am făut eu contrinută să scufălt? — Oare nu ne amenință și pe mine și pe mama a ne închiide în pivniță dacă nu...¹⁷ „Foarte bine, certareapă! Nu-mi mai oglindă pețetele. Deocorece înse tu ai vorbit cu tinerul Hainescu, fără de a-'ti permite, oare nu puteai să-'i descoperi ce prejudejă ciudat să-i ridicat despre dinșul? Poate că ar fi fost posibil a descoperi adeverul, cel puțin</p>
---	--	--	---

„Cu timpul nu mai știe nimeni cine a zis întâi cutare vorbă, dar vorba a rămas, a fost cu încetul primită de întreg poporul, a devenit proverb”

Continuăm reproducerea articolului „Nașterea proverbiilor”, publicat de George Coșbuc (1903): «Așa să zice: Nu da bani cu împrumutul, căci vorba lui Toader podarul: dacă dai, n-ai. Acest Toader a fost acela care i-a exprimat mai întâi, în forma dai, n-ai, învățătura scoasă din pățania sa. Cu timpul sau cu locul, dispare din amintire numele propriu, dispare și amintirea că unul Toader podarul a zis întâi aceste vorbe, și atunci generațiile viitoare -sau locuitorii satelor vecine, cari nu cunosc și nu înțeleg ce caută Toader în proverb - îi repetează vorbele, devenite proverbiale, în chipul acesta: Nu da bani, căci vorba ăluia: dai, n-ai (Nu numai proverbul e vorba ăluia, adecă a unui om cunoscut, ci și cântecele. Tăranul zice: cântă-mi cântecul meu, ori cântecul lui Ion al Floarii etc. E o doină favorită a cutăruia și cutăruia. n.a.). Cu timpul nu mai știe nimeni cine a zis întâi cutare vorbă, dar vorba a rămas, a fost cu încetul primită de întreg poporul, a devenit proverb. Mai bine se observă acest lucru la nașterea zicătorilor. După cum numirea multor lucruri în viață a rămas proverbială, după numele celuia ce le-a inventat, d.e.: pălării a la Rembrandt, fiindcă el în tablouri dă damelor această pălărie, a purta barba a la Napoleon III etc., frezură a la Maria Antoinetta etc., și după cum un nume propriu devine apelativ, d.e. o Panama, o Mecca, un Ierusalim, un Mefisto etc., tot aşa o vorbă cu spirit a unuia, o întorsătură de frază fericită. Unul o fizis întâi: d-aia n-are ursul coadă, și ceilalți au găsit că vorba e plastică, voind să-arată cu mod ridicol nepotrivirea între cauză și efect. Zicem: o minciună cu coarne, o minciună căt toate zilele; unul a venit cu gândul să facă o comparație nouă și a fizis: minciună căt turnul Colții. Vorba a plăcut, ea a rămas și azi, când turnul Colții nu mai există. Într-o mahala în București era o văduvă a unui boier,

Manta, și curtea i s-a ruinat; trecătorii, ca să se apere de câni, rupeau din gard. În urmă gardul a dispărut. Atunci unui glumeț i-a venit în gând să perifrazeze zicătoarea a da unde nu-i cu a da din gardul Mântulesei, și vorba, fiind plastică, a rămas. Foarte multe localități, râuri, munți etc. își au nume după vrum lucru oarecare, devenit proverbial. În București e locul la Episcopie și nu înțelegi de ce, căci nu e nici o episcopie acolo. Dar a fost. Episcopia a dispărut, numele a rămas. Un munte numit Trecătoarea tătarilor ori Vârful cu dor, ori Crucea de piatră, ori Pietrele arse sunt numiri proverbiale. Strădele prin orașe tot aşa (strada Doamnei, Foișorului, a Zaverii etc). Acestea intră în domeniul tradițiilor și al legendelor. Un exemplu nou: Caragiale într-o comedie are un tip de bețiv care întrebă mereu: Da noi cu cine votăm? Vorba a ajuns proverbială, până acum bineînțeles numai în literatură. De câte ori unul e zăpăcit și nu știe ce face, se zice despre el: Vorba lui Caragiale, noi cu cine votăm? Exemplul arată și altceva: numele Caragiale fiind necunoscut ori neînțeles e înlocuit cu ăla: vorba ăluia, noi cu cine votăm?

b) Istoria. Înțelegem fapte istorice, bine știute, vorbe istorice ale unor personajii cunoscute. De la Alexandru Lăpușneanu avem vorba: Proști, dar mulți. Zicători cari ar fi având origine istorică: Vodă da și Hâncul ba, a lua lumea în cap, ca vodă-n lobodă etc. Vestite vorbe proverbiale au neamurile, în comun, ca Veni, vidi, vici, a lui Cezar, Cunoaște-te pe tine însuți, a lui Socrate, Galileene, ai biruit, a lui Iulian Apostatul, E pur si muove, a lui Galilei, Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți, a lui Christos, Să fie lumină, a lui Zebaot spuse de Moise, Statul sunt eu, a lui Louis XIV. Din geografie: a se face Dunăre, a făgădui Oltul cu totu și marea cu sareea, cât e Prutul și pământul, cât o fi Ardealul.

c) Ridicolul. Căutarea unei însușiri reale a oamenilor dintr-alte părți ale țării, zeflemisirea obiceiurilor provinciale. De ex.: gură de Târgoviște, a spune brașoave, oltean cu 24 de măsele, la Dumnezeu și în țara românească toate sunt cu putință.

Batjocorirea neamurilor vecine: Cal verde și sărb cu minte, A vorbi sărbește, a fi țigan, drept ca neamțul. Numele ciorii - al țiganului, capră - al grecului etc.

d) Observațiile naturii. Așa sunt observațiile asupra obiceiurilor animalelor, aplicate la om: A trăi ca cânele cu pisica. Și râma, când o calci, se întoarce să te muște. Găina bea apă și se uită la Dumnezeu. Peștele de la cap se împute. Cioara trage la cioară. A-și spurca casa ca pupăza cuibul. A sta cât cioara-n par. Caprei îi cade coada de râie și tot în sus o ține. Până nu-ncaleci calul, nu-i cunoști nărvavul. Ariciul cu meșteșug se prinde și vrabia cu mei. A umbla ca o curcă beată. Dar și alte observații ale lucrurilor din natură: Ziua bună se cunoaște de dimineață etc. Apa trece, pietrele rămân. Câni latră și luna trece.

e) Snoava, fabula, tradiția, legenda. Aici avem acela proverbii mai ales cari au o poveste a vorbei și sunt de cele mai multe ori învățături scoase dintr-un fapt întâmplat. Așa: Țiganul, ajuns împărat, întâi pe tată-său l-a spânzurat. Anton Pann în colecția lui a adunat și versificat o mulțime de de-acestea. A tunat când i-a adunat. A venit la spartul târgului. Aici toate acelea cu nume proprii: A dat ca Eremia cu oiștea în gard. Bea, Grigore, aiazmă. Dă nas lui Ivan, că se suie pe divan. După ce e prost, îi cheamă și Vlad. Tronc, Marico! E de observat că, precum snoavele (adecă întâmplările) vesele, cari au rămas de pomeneală pot da naștere la proverbe, tot aşa se poate întâmpla, dimpotrivă, ca un proverb să fie motivul unei snoave alcătuite anume.

f) Literatura, mai ales Biblia. Am dat exemplul noi cu cine votăm, a lui Caragiale; Alecsandri a dat literaturii o zicătoare: Cuiul lui Pepelea din farsa sa Arvinte și Pepelea. Vorbe din literatură rămase proverbiale: Viitor de aur România are, a lui Bolintineanu; Românul are șeapte vieți (Alecsandri), Deșteaptă-te, române (Mureșanu) Unde-s doi puterea crește (Alecsandri). Din Biblie: Ca-n sânul lui Avram. Apelativul Iudă. A vinde ceva pe un blid de linte (din povestea lui Esau) Ca înțeleptul Solomon. Ca Pilat în Crez. S-a lepădat ca Petru de Christos. A purta pe cineva de la Ana la Caiafa. Și-a spălat mâinile ca Pilat. Ce ție nu-ți place altuia nu face. Inel de aur în râțul porcului.

g) Spiritul. Înțeleg toate acele vorbe, cari au ajuns proverbiale numai pentru spiritul lor și au fost spuse de un om spiritual, ca simple scăpărări intelectuale, fără ca ele să fie bazate pe experiență ori observații ale naturii, ori pe un adevăr. D.e. Bate șeaua să priceapă iapa. Poate că un om hazliu a făcut într-adevăr aşa, și-o fi pus șeaua jos și-o fi bătut-o, chipul ca să înțeleagă calul că are s-o pață. A trage pe dracul de coadă. Nu-i ajungi cu prăjina la nas. Și-a luat nasul la purtare. Culcă-te pe urechea aia. Până la Dumnezeu te mânâncă sfinții. Mânâncă sfinții și scuipă draci. A prins prepelîta de coadă. Ii sfârâie călcâiele; i s-au aprins călcâiele. Scump la tărâțe, ieftin la făină. Nu atât fondul, cât forma lor e cauza că proverbele sunt aceea ce sunt și că trăiesc. Poporului îi place forma lor, și numai prin formă pot ele să se întipărească în mintea mulțimii. Proverbele au forma stereotipă, cristalizată. Nimeni n-o poate schimba, tocmai fiindcă poporul atâtă a sucit și a răsucit la o formă, până a redus-o la cea mai simplă și mai plastică expresiune. De aceea proverbele sunt tipuri de sintactică populară. Ca să dea proverbului vioiciune și plasticitate, poporul aleargă la fel de fel de mijloace artistice.

1. O scurtime neobicinuită. Urma alege. Dacă dai, n-ai. Ai carte, ai parte. Cine face lui își face. Azi mie, mâine ție. Stai strâmb și judecă drept. Greu la deal și rău la vale. Și-a găsit sacul peticul. Toate merg după neam.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xlv-121062.html>

În: *Tribuna*, 06 noiembrie 2016.

The screenshot shows the homepage of Tribuna.ro. At the top, there's a navigation bar with links for 'Arhiva', 'Anunțuri online', 'Tribuna sporturilor', 'Publicitate', 'Redacția', and 'Tipotrib'. On the right side of the header are links for 'E-mail', 'Telefon', and 'Facebook'. The main header features the word 'Tribuna' in a large, bold, red font, with the tagline 'Dintotdeauna pentru totdeauna!' underneath. Below the header is a red navigation bar with categories: 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. The main content area displays an article titled '2016 - anul COŞBUC (XLV)'. Below the title, it says '06.11.2016 23:34' and '2737 vizualizări'. There are also links for 'Share' on various platforms like Facebook, Twitter, and Google+. At the bottom of the page, there's a footer with the word 'Cultură'.